

Konrad Kucza-Kuczyński*

DEFINIOWANIE PRZESTRZENI ARCHITEKTONICZNEJ 2001–2010...

Suma intelektualnego efektu wszystkich poprzednich krakowskich Konferencji, pozwala na potwierdzenie tezy o sensie stałej dyskusji o istocie architektury – bez jej zamykania. To ta sama wolność wyboru, jaka istnieje we współczesnej architekturze. Potwierdza ją filozofia: od Stróżewskiego do Baumana. Jakość krakowskich dyskusji i ich ciągłość jest sukcesem.

Słowa kluczowe: definiowanie, przestrzeń, architektura

Dziewięć lat temu, we wstępie do wydawnictwa pierwszej listopadowej konferencji w 2001 roku, Przewodniczący Rady Naukowej Dariusz Kozłowski prowokacyjnie napisał, iż organizatorzy konferencji mają nadzieję, że nie uzyskają odpowiedzi na pytanie – co stanowi istotę architektury, a tym samym definiowanie przestrzeni architektonicznej nie zostanie zakończone. Tezy do X tegorocznej Konferencji są nie przypadkiem również siedmioma pytaniami. Jako wierny, ale w porównaniu z Przewodniczącym, mało aktywny członek Rady, mam teraz priorytetowe prawo potwierdzić taką niedydaktyczną tezę. Ale nie z istotnego intelektualnego powodu czyli szansy corocznych fascynujących debat w jesiennym Krakowie, ale z dojrzałości do stwierdzenia, iż nie jest to możliwe.

W tak pozornie pesymistycznym założeniu należy szukać innego, raczej filozoficznego uzasadnienia tej postawy. Mamy do dyspozycji kilka opcji tłumaczących ją. Wybiorę dwie, może nie pierwsze z brzegu, bo jednak skrajne: Władysława Stróżewskiego i Zygmunt Baumana.

Krakowski filozof rozważając *dialektykę nowości* i jej ontologiczne implikacje przypomina bardziej niż stwierdza, iż istota twórczości zawiera *powołanie*

do bytu czegoś „nowego” /.../ czego przedtem nie było. I oczywiście doprowadza to Stróżewskiego do szukania tego nowego, ale w świetle zagadnień metafizycznych i pojęć bytu i niebytu. Taka postawa wymaga stabilności poglądów, czasu na refleksję i chęci analizy przeszłości i niemodnej tożsamości. Takie myślenie mogło zaistnieć przed 2001 rokiem, teraz nie mamy na to czasu...

Bauman natomiast funduje nam stres przejścia *od ciężkiej do lekkiej nowoczesności* i w następstwie tego zamiast dawnego zaangażowania zapowiada *erę braku zobowiązań, nieuchwytności, łatwych ucieczek i beznadziejnych pogoni.* To już rok 2010 i rzeczywistość odczuwanie coraz większej *momentalności* czasu w miejsce dawnego zamyślenia się...

Taka jest przecież architektura dzisiaj: z jednej strony odchodząca w niebyt architektura trwałości i tożsamości, z drugiej przyspieszająca bieg architektura ulotnej płynności i falowania. To na jednym biegunie architektura „Ziemi” kaplicy brata Klausa, a z drugiej ulotność *Blur.* Między nimi rozpościera się jakaś dzisiejsza architektura, może nawet Architektura.

Znamy te dwa brzegi i naszych przecież dyskusji o przestrzeni: spowolnionej pozytywnie refleksji Stró-

* Kucza-Kuczyński Konrad, prof. zw. dr hab. arch., Politechnika Warszawska, Wydział Architektury.

zewskiego i *momentalności* Baumana, która oznacza według niego *dążenie do zaspokojenia bez ponoszenia konsekwencji*. Ale i sam Stróżewski w dialektyce procesu twórczego dostrzega przecież tak *jedność* jak i *przeciwieństwa*.

Refleksja o dwóch biegunach filozoficznych postaw, charakterystycznych również i dla architektury współczesnej, nie wyklucza pozytywu prób odpowiedzi i cennych dla własnego rozwoju profesjonalnych dyskusji. Dyskusji, a nie *dyskursu* jakiego chce Michel Foucault czyli według Rogera Scrutona *prawdy*, która zmienia się zależnie od kontekstu i argumentów.

Takie było te dziewięć lat naszych tu spotkań w Krakowie: *miejscu, które wydaje się stosowne do rozmów o architekturze*, jak napisała Maria Misiągiewicz – druga z osobowości, które stworzyły etos tych spotkań.

Teraz pewnie czas na rocznicową laurkę od stroniczego uczestnika prawie wszystkich konferencji: w próbach *definiowania przestrzeni architektonicznej* brało udział około tysiąca osób, to około 780 publikowanych wypowiedzi, ponad trzydziestu gości zagranicznych, a wśród nich tak oddani, wielokrotni uczestnicy jak Armando Dal Fabbro, Raimund Fein, Juan Manuel Palerm Salazar, Antonio Monestiroli, Juan Luis Trillo de Leyva, Paola Rizzi, Rolf Kuhn, Stefan Scholz, Lorenzo Cotti. Były wypowiedzi Ken-

netha Framptona, Julii Boles-Wilson, Zvi Heckera i Bohdana Paczowskiego. Myślę, iż z racji najwyższej jakości całej listy uczestników i cennej dokumentacji konferencyjnej, dyskusja nad zdefiniowaniem istoty przestrzeni architektonicznej dała 780 odpowiedzi. Nie zamykając jednak szansy dalszej dyskusji – zgodnie z życzeniem Przewodniczącego Rady Naukowej. W ten sposób główny, chociaż ukryty cel konferencji, jakim jest stały trening intelektualny w sferze pojęcia szeroko rozumianej *przestrzeni*, czyli czegoś „bez końca”, został osiągnięty.

Jako 781 w historii konferencji dyskutant mam i swoje prawo widzenia Architektury. Bliższa jest mi raczej filozofia Petera Zumthora (rocznik 1943) tak czytelnie i otwarcie wyłożona w *Thinking Architecture*. Może to tylko cecha generacyjna, a może sposób bycia. Wolę więc pielgrzymować do kaplicy brata Klausa na farmie pana Scheidtweilera w Mechernich. Nie zobaczę natomiast już Blur w Yverdon-Les-Bains, bo nie ma już tej „architektury”... To już więcej niż tylko symbol *niebytu*. I to jest chyba prawda o współczesnej architekturze: wolność tworzenia, wolność wyboru i wolność jej rozumienia.

Na koniec pewnie wredne – z punktu widzenia znakomitych Organizatorów – bo egoistyczne życzenie: chciałbym dalej słuchać tutejszych dyskusji – bez końca...

BIBLIOGRAFIA

Z. Bauman, *Płynna nowoczesność*, Wydawnictwo Literackie Kraków 2006.

Definiowanie przestrzeni architektonicznej 2001...2009, redakcja naukowa: prof. dr hab. arch. D. Kozłowski, prof. dr hab. arch. M. Misiągiewicz [w:] *Czasopismo Techniczne*, Wydawnictwo PK, Kraków 2001...2009, (razem: 4 037 s.)

R. Scruton, *Kultura jest ważna*, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2010.

W. Stróżewski, *Dialektyka twórczości*, Wydawnictwo Znak Kraków 2007.

P. Zumthor, *Atmospheres*, Birkhauser, Basel Boston Berlin 2006.

P. Zumthor, *Thinking Architecture*, Birkhauser, Basel Boston Berlin 2006.

Konrad Kucza-Kuczyński*

DEFINING ARCHITECTURAL SPACE 2001–2010...

The sum of the intellectual effect of all preceding Conferences here, in Krakow, allows us to confirm the thesis on the reasons of the permanent – without concluding – discussion on the essence of architecture. It is the same freedom of choice as the one of the contemporary architecture. Philosophy confirms it: from Stróżewski to Bauman. The quality of the Cracovian discussions, their continuity is their success.

Keywords: defining, architecture, space

Nine years ago, in the introduction to the publication for the first conference in November 2001, the President of its Scientific Council, Dariusz Kozłowski wrote provocatively that the organizers of the conference hope that they will not find an answer to the question about the essence of architecture and that defining architectural space will not be finished. Not accidentally, the theses for this year's tenth Conference take the shape of seven questions. As a faithful but – in comparison with Mr. President – not very active member of the Council, I have got the priority right to confirm such a spoiling thesis – not for a significant intellectual reason (the yearly fascinating debates in autumnal Kraków) but being mature enough to state that it is *impossible*. We should look for another, philosophical justification for this attitude in such a seemingly pessimistic assumption. We have got several options which explain it. I will chose two extremes: by Władysław Stróżewski and by Zygmunt Bauman.

Considering the *dialectic of novelty* and its ontological implications, the philosopher from Kraków reminds us that the essence of creativity includes *giving birth to something "new" [...] which was not there before*. Of course, it makes Stróżewski search

for "something new" in the light of metaphysical issues and the notions of existence and nonexistence. Such an attitude requires the stability of opinions, some time for reflection and the will to analyze the past and unfashionable identity. Such mode of reasoning was possible before 2001 – now we have not got time for this...

Bauman treats us to the stress of transition from *heavy modernity to light modernity* and consequently, instead of previous involvement, he predicts *an era of no obligations, of elusiveness, easy escapes and hopeless chases*. It is 2010 already, and the sense of the *instantaneousness* of time in place of previous contemplation is stronger and stronger...

This is today's architecture for you: the disappearing architecture of durability and identity as well as the accelerating architecture of fluidity and corrugation. The architecture of "the Earth" (Brother Klaus's chapel) on one pole and the ephemerality of Blur on the other. Some kind of today's architecture – perhaps even Architecture – spreads out in between.

We know these two edges of the discussions on space: Stróżewski's positively slow reflection and Bauman's *instantaneousness* understood as a *desire for satisfaction without its consequences*. Even

* Kucza-Kuczyński Konrad, Full Prof. D.Sc. Arch., Warsaw University of Technology, Faculty of Architecture.

Stróżewski can notice *unity* and *contradictions* in the dialectic of a creative process.

A reflection on the two poles of philosophical attitudes, which are also characteristic of contemporary architecture, does not exclude any positive attempts to answer or professional discussions valuable for further development – discussions not a *discourse* demanded by Michel Foucault – Roger Scruton's *truth* which changes depending on the context and arguments.

Nine years of our meetings in Kraków: *a place which was made for talking about architecture* as Maria Misiągiewicz – the second personality which created the ethos of these encounters – wrote.

Now it is probably time for anniversary flattery from a biased participant in nearly all the conferences: around one thousand people took part in attempts *to define architectural space* – around 780 published articles, more than thirty foreign guests, including the faithful: Armando Dal Fabbro, Raimund Fein, Juan Manuel Palerm Salazar, Antonio Monestiroli, Juan Luis Trillo de Leyva, Paola Rizzi, Rolf Kuhn, Stefan Scholz and Lorenzo Cotti. We heard comments from Kenneth Frampton, Julia Boles-Wilson, Zvi Hecker and Bohdan Paczkowski. On account of the top-class list of participants and the valuable conference documentation,

the discussion on defining the essence of architectural space produced 780 papers. Let us not, however, close the chance of further discussion – according to the wish of the President of the Scientific Council. In this way, the main even though hidden objective of the conference – continuous intellectual training in the sphere of broadly understood *space* as something “endless” – was achieved.

As the 781st debater in the history of the conference, I have got my own fashion of perceiving Architecture. I incline towards the philosophy of Peter Zumthor /born in 1943/ so readably and openly presented in *Thinking Architecture*. It may be a generational feature or a manner. Thus, I prefer making a pilgrimage to Brother Klaus's chapel on Mr. Scheidtweiler's farm in Mechenrich. I will not see Blur in Yverdon-Les-Bains because this “architecture” is not there anymore... It is something more than just a *symbol of nonexistence*. This is the truth about contemporary architecture: the freedom of creation, the freedom of choice and the freedom of comprehension.

Finally, a rather vicious – from the perspective of the distinguished Organizers – and egoistic wish: I would like to keep on listening to these discussions – without end...

BIBLIOGRAPHY

Z. Bauman, *Płynna nowoczesność*, Wydawnictwo Literackie Kraków 2006.
Definiowanie przestrzeni architektonicznej 2001...2009, Eds.: Prof. D.Sc. Arch. D. Kozłowski, Prof. D.Sc. Arch. Maria Misiągiewicz [in:] *Czasopismo Techniczne CUT Press Kraków 2001...2009* (4,037 pages altogether).

R. Scruton, *Kultura jest ważna*, Zysk i S-ka, Poznań 2010.
 W. Stróżewski, *Dialektyka twórczości*, Znak, Kraków 2007.
 P. Zumthor, *Atmospheres*, Birkhauser, Basel Boston Berlin 2006.
 P. Zumthor, *Thinking Architecture*, Birkhauser, Basel Boston Berlin 2006.